OILADA MA’NAVIY-AXLOQIY TARBIYANI SHAKLLANTIRISH

E’zoza Bahromova

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti

Pedagogika 1-24 guruh

Annotatsiya: Mazkur maqolada oilada ma’naviy-axloqiy tarbiyani shakllantirishning pedagogik asoslari va uning bola shaxsining rivojlanishidagi o‘rni tahlil etiladi. Oila muhitida beriladigan tarbiyaning mazmuni, ota-onaning roli, milliy va umuminsoniy qadriyatlarning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy jamiyat sharoitida ma’naviy-axloqiy tarbiyada uchrayotgan muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari ko‘rsatib berilgan.

Kalit so‘zlar: ma’naviyat, axloq, oila tarbiyasi, qadriyatlar, bola, tarbiya, ota-ona, ijtimoiylashuv, madaniyat

Abstract: This article analyzes the pedagogical foundations of the formation of spiritual and moral education in the family and its role in the development of the child's personality. The content of education in the family environment, the role of parents, the importance of national and universal values are highlighted. Also, the problems encountered in spiritual and moral education in modern society and ways to overcome them are indicated.

Keywords: spirituality, morality, family education, values, child, education, parents, socialization, culture

Аннотация: В данной статье анализируются педагогические основы формирования духовно-нравственного воспитания в семье и его роль в развитии личности ребенка. Выделяются содержание воспитания в семейной среде, роль родителей, важность национальных и универсальных

ценностей. Также указываются проблемы, встречающиеся в духовно-нравственном воспитании в современном обществе, и пути их преодоления.

Ключевые слова: духовность, нравственность, семейное воспитание, ценности, ребенок, воспитание, родители, социализация, культура

Kirish: Jamiyat taraqqiyoti bevosita ma’naviy yetuk, axloqan barkamol avlodni tarbiyalash bilan bog‘liqdir. Bu jarayonda oila eng muhim ijtimoiy institut sifatida alohida o‘rin tutadi. Chunki bola ilk tarbiyani aynan oilada oladi va uning ma’naviy-axloqiy qarashlari shu muhitda shakllanadi.

Ma’naviy-axloqiy tarbiya – bu bolada yaxshilik va yomonlikni ajrata bilish, jamiyat qoidalariga amal qilish, hurmat, mehr-oqibat, halollik kabi insoniy fazilatlarni shakllantirish jarayonidir. Zamonaviy davrda globallashuv, axborot oqimining kuchayishi va turli ijtimoiy omillar tufayli bu masala yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Mazkur maqolaning maqsadi – oilada ma’naviy-axloqiy tarbiyani shakllantirishning asosiy omillarini tahlil qilish va uni samarali tashkil etish yo‘llarini aniqlashdan iborat.

Metodlar**:** Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- Kuzatish metodi – oiladagi tarbiya jarayonlari o‘rganildi
- Suhbat metodi – ota-onalar va bolalar bilan suhbatlar o‘tkazildi
- Tahlil metodi – pedagogik va ma’naviy adabiyotlar tahlil qilindi
- Taqqoslash metodi – turli oilalardagi tarbiyaviy yondashuvlar solishtirildi

Mazkur metodlar orqali oilaning ma’naviy-axloqiy tarbiyadagi o‘rni aniqlashtirildi.

Natijalar**:** Tadqiqot natijalari oilada ma’naviy-axloqiy tarbiya quyidagi asosiy yo‘nalishlar orqali shakllanishini ko‘rsatdi:

1. Ota-onaning shaxsiy namunasi

Bolalar ko‘proq ota-onaning xatti-harakatlarini kuzatib, ulardan o‘rnak oladi.

2. Oiladagi muhit

Mehr-oqibat, hurmat va ishonchga asoslangan muhit bolada ijobiy fazilatlarni rivojlantiradi.

3. Milliy va ma’naviy qadriyatlar

An’analar, urf-odatlar va qadriyatlar bolada milliy o‘zlikni shakllantiradi.

4. Muloqot va tarbiyaviy ta’sir

Doimiy suhbat va tushuntirish orqali bolada axloqiy tushunchalar shakllanadi.

5. Rag‘bat va nazorat

Yaxshi xulq rag‘batlantirilishi, noto‘g‘ri xatti-harakatlar esa to‘g‘ri yo‘lga yo‘naltirilishi lozim.

Muhokama: Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, oilada ma’naviy-axloqiy tarbiya yetarli darajada shakllanmagan hollarda bolalarda turli salbiy xulq-atvorlar paydo bo‘lishi mumkin. Jumladan:

- hurmatsizlik
- mas’uliyatsizlik
- yolg‘on gapirish
- ijtimoiy qoidalarga amal qilmaslik

Zamonaviy jamiyatda quyidagi muammolar kuzatilmoqda:

- ota-onalarning bandligi
- bolalarga e’tibor yetishmasligi
- internet va ijtimoiy tarmoqlarning salbiy ta’siri
- ma’naviy qadriyatlarga e’tiborning kamayishi

Ushbu muammolarni hal qilish uchun quyidagi tavsiyalar beriladi:

- ota-onalarning ma’naviy savodxonligini oshirish
- bolalar bilan muntazam muloqot qilish
- oilada sog‘lom ma’naviy muhit yaratish

- milliy qadriyatlarni singdirish

Shuningdek, oila va maktab hamkorligi bu jarayonda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa: Oilada ma’naviy-axloqiy tarbiyani shakllantirish jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biridir. Bola shaxsining barkamol bo‘lib yetishishi, avvalo, oiladagi tarbiya darajasiga bog‘liqdir. Mehr-oqibat, hurmat, halollik va mas’uliyat kabi insoniy fazilatlar aynan oila muhitida shakllanadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, ota-onaning shaxsiy namunasi, oiladagi psixologik muhit va qadriyatlarga asoslangan tarbiya bolaning ma’naviy rivojlanishida hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, zamonaviy jamiyatda yuzaga kelayotgan muammolarni inobatga olgan holda tarbiya jarayonini takomillashtirish zarur.

Umuman olganda, ma’naviy-axloqiy tarbiya oilada to‘g‘ri yo‘lga qo‘yilgandagina jamiyatda sog‘lom, ongli va mas’uliyatli avlodni shakllantirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – T.: Ma’naviyat, 2008.
2.Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – T.: O‘qituvchi, 1992.
3.Pedagogika fanidan darsliklar
4.Zamonaviy ilmiy tadqiqotlar